

Indsatsplan for bekæmpelse af kæmpebjørneklo

Indhold

1. Indledning	3
2. Lovgrundlag og håndhævelse	3
3. Indsatsområde	3
4. Tidsfrister for bekæmpelse	4
5. Kæmpebjørnekloens biologi	4
6. Vejledning i bekæmpelse af kæmpebjørneklo	5
Rødstikning	5
Fræsning	6
Græsning	6
Afdækning med UV-tæt sort plastik	6
Slåning med le eller maskine	7
Skærmbeklædning	7
7. Advarsel	7
8. Vil du vide mere	8

1. Indledning

Kæmpebjørneklo (*Heracleum mantegazzianum*) hører ikke naturligt hjemme i Danmark. Planten blev importeret som prydblade og landbrugsafgrøde fra Kaukasus sidst i 1800-tallet og siden har den spredt sig kraftigt i Danmark. Kæmpebjørnekloen betegnes som invasiv af flere årsager: den breder sig voldsomt i naturen, den udkonkurrerer alle andre plantearter, den er kun levested for meget få dyrearter og den kan give alvorlige hudskader ved berøring. Invasive arter er uønskede, bl.a. fordi de udgør en trussel mod den biologiske mangfoldighed.

Brøndby Kommune har gennem mere end 15 år bekæmpet kæmpebjørneklo på kommunale arealer og den findes nu kun som få enkeltstående planter. Det er dog nødvendigt at være meget opmærksom på områder med kæmpebjørneklo, fordi frøene kan overleve i jorden i mange år.

Kommunens mål med indsatsplanen er at forpligte lodsejere til at bekæmpe kæmpebjørneklo på egen grund. Sammen med kommunens indsats på egne arealer vil det sikre, at bestanden holdes nede på relativt få enkeltstående planter med stor indbyrdes afstand.

2. Lovgrundlag og håndhævelse

Ifølge bekendtgørelse om bekæmpelse af kæmpebjørneklo (nr. 842 af 23. juni 2017) kan ejere af arealer med kæmpebjørneklo pålægges at bekæmpe planten på de områder, der er udpeget i indsatsplanen.

For at sikre en effektiv og målrettet indsats med baggrund i indsatsplanens bestemmelser kan kommunen kontrollere indsatsen på arealer, der er omfattet af indsatsplanen. Kommunen har derfor til enhver tid, og mod behørig legitimation adgang til arealer, der er omfattet af indsatsplanen.

Hvis indsatsplanens bestemmelser om bekæmpelse af kæmpebjørneklo ikke overholdes, kan kommunen påbyde den pågældende ejer eller bruger at foretage bekæmpelsen. Kommunen skal give ejer eller bruger en frist på mindst 14 dage. Hvis påbuddet ikke efterkommes kan kommunen foretage bekæmpelsen for ejerens eller brugerens regning. Det vil fremgå af påbuddet, hvornår kommunen vil foretage kontrol, og at kommunen kan foretage bekæmpelsen, hvis fristen ikke overholdes.

Brøndby kommunes afgørelser efter bestemmelserne i denne indsatsplan kan påklages til Miljøstyrelsen. Klage indgives til kommunen, som videresender den med bemærkninger til Miljøstyrelsen. Klagen skal indgives inden fire uger fra datoen for modtagelse af afgørelsen.

3. Indsatsområde

Indsatsplanen er gældende for hele Brøndby Kommune. Det medfører, at alle grundejere, såvel private som kommunale, er omfattet af denne indsatsplan.

Bekendtgørelsen om bekæmpelse af kæmpebjørneklo stiller krav til, at den enkelte plante indenfor indsatsområdet dør. Bekæmpelsen skal endvidere udføres på en sådan måde, at den enkelte plante på intet tidspunkt i indsatsperioden reproducerer sig selv. Det betyder fx, at man ikke efterlader døde planter, der har sat frø, fordi frøene godt kan modne færdig på en død plante og spire året efter.

4. Tidsfrister for bekæmpelse

Kæmpebjørneklo kommer tidligt frem om foråret og allerede sidst i marts, begynder planter at komme til syne. En tidlig indsats vil gøre det lettere at holde trit med bestanden. Hvilken metode der skal anvendes og hvor tit, der skal bekæmpes afhænger af området og størrelsen af bestanden. Det er sjældent nok at foretage en enkelt bekæmpelse i løbet af et år. Selvom man har bekæmpet planten i foråret, er det stadig nødvendigt at gå området igennem senere og eventuelt foretage flere bekæmpelser. Derfor har Brøndby Kommune fastsat nogle tidsfrister for, hvornår bekæmpelse skal have fundet sted i løbet af året.

Følgende tidsfrister skal overholdes:

1. bekæmpelse skal være foretaget inden den 1. maj
2. bekæmpelse skal være foretaget inden den 1. juni
3. bekæmpelse skal være foretaget inden den 1. juli
4. bekæmpelse skal være foretaget inden den 15. august

5. Kæmpebjørnekloens biologi

Kæmpebjørneklo er med sine 2-5 meter høje stængler den største skærmpolte i den danske natur. Planten kan kendes på de store skærme med hvide blomster og fligede grundblade (op til 1,5 meter lange). Stængelen er hul med spredte stive hår og røde pletter.

Billedet til venstre viser en helt ung plante, mens billedet til højre viser en voksen plante.

Kæmpebjørneklo er en flerårig plante, men blomstrer kun én gang og dør, når den har sat frø. Kæmpebjørneklo blomstrer i juni/juli og frøene spredes fra august til oktober. Planten formerer sig kun ved spredning af frø. Hver plante sætter ca. 20.000 frø, hvilket kan betyde mange planter året efter. Nyere forskning har vist, at størstedelen af frøene spirer inden for de første 2-3 år, mens nogle frø lægger i dvale i jorden i op til 10 år. Det er derfor vigtigt for bekæmpelsen, at planten forhindres i at sætte frø.

6. Vejledning i bekæmpelse af kæmpebjørneklo

Bekæmpelse af kæmpebjørneklo kræver, at den rigtige bekæmpelsesmetode vælges og at man gennemfører en systematisk indsats gennem flere år. Det kan være hensigtsmæssigt at kombinere metoderne alt efter årstid og resultat af tidligere indsats.

Brøndby Kommune benytter ikke pesticider til ukrudtsbekæmpelse af hensyn til drikkevandsforsyningen, der er baseret på grundvand. Al ukrudtsbekæmpelse bør foregå uden brug af kemikalier, derfor indgår brug af pesticider ikke som en mulig metode.

Nedenfor er de forskellige metoder beskrevet, der er relevante for bekæmpelse af kæmpebjørneklo på arealerne i Brøndby Kommune.

Rodstikning

Rodstikning er en meget effektiv bekæmpelsesmetode, men den er samtidig meget tidskrævende og er derfor mest velegnet til små bestande af kæmpebjørneklo. Når planten skæres under vækstpunktet, dør den.

Rodstikning udføres i april-maj, mens planterne stadig er små, dvs. omkring en halv meter høje. Ved rodstikning skæres roden 2-3 cm under jorden med en spade. Det er vigtigt, at du skærer planten helt

over og trækker den helt op, så du er sikker på, at planten ikke har rodkontakt og kan vokse videre. Rodstikningen bør gentages efter en måned for at udrydde nye planter eller planter, der har overlevet.

Fræsning

Fræsning er en effektiv metode, fordi både planter, der allerede er i vækst, rødder og små nye planter ødelægges. Metoden er mindre tidskrævende end rodstikning. Nye planter kan dog spire frem, så det er vigtigt at vende tilbage til området og eventuelt gentage bekæmpelsen. Årets første bekæmpelse bør ske omkring april, inden planterne når knæhøjde.

Man skal dog være opmærksom på, at ikke alle områder må jordbehandles, fx må arealer omfattet af naturbeskyttelsesloven og i ti-meter bræmmer ved vandløb ikke fræses.

Græsning

Græsning er en effektiv og miljøvenlig metode til bekæmpelse af store bestande af kæmpebjørneklo på steder, hvor forholdene muliggør græsning. Især får er velegnede.

Ved græsning æder dyrene kæmpebjørnekloens overjordiske plantedele, hvilket medfører, at planten udsultes. Græsningstrykket skal være moderat til højt for at sikre, at planten holdes nede hele sommeren. Det er vigtigt at bekæmpe eventuelle planter uden for hegnet.

Afdækning med UV-tæt sort plastik

Afdækning med sort plast kan være en meget effektiv metode til bekæmpelse af en tæt bestand af planter, da det både dræber planter og frøbank.

Til afdækning skal der bruges en speciel sort plastik, som solens UV-stråler ikke kan trænge igennem. Det kan købes i foderstofforretninger. Det er godt at udlægge plasten så tidligt på året som muligt - gerne i marts, hvor planten lige er begyndt at spire.

Arealet ryddes for krat og kraftige stængler, så man kan lægge plastikken ud uden at ødelægge den. Herefter afdækkes arealet med plastik, som kan holdes på plads med fx jordklumper i plastiksække eller gamle bildæk. Plastikken skal ligge så løst henover planterne, at de kan vokse til omkring 1 m i højden, uden at plastikken gennembøres. Det er meget vigtigt at kontrollere, at plastikken ligger løst, eventuelt løsne den og samtidig kontrollere, at den slutter helt tæt i siderne, så der ikke slipper lys ind.

Når planten er vokset til omkring 1 m i højden, vil den begynde at dø. Plastikken skal ligge i 2-3 måneder. Efter man har fjernet plastikken, er det vigtigt at gå arealet efter for spirer, især rundt i kanten, hvor der ofte vil være nogle planter, som skal fjernes/rodstikkes.

Fordi der kan være enkelte individer, der har overlevet, er det nødvendigt at tilse og kontrollere arealet de følgende år.

Slåning med le eller maskine

Slåning er en mindre effektiv metode og skal gentages flere gange over sommeren. Metoden er egnet på åbne, lettilgængelige arealer med mellemstore bestande, hvor rodstikning er uoverkommelig og hvor afgræsning ikke er mulig.

Planterne slås med le eller maskine, når de er ca. en halv meter høje. Slåning skal gentages flere gange samme år, da planterne sætter nye skud og kan producere frø fra ret lave planter.

Hvis planterne slås lige inden de blomstrer, vil de have brugt så meget energi på at vokse sig store, at mange af dem dør, når de fældes. Man skal dog holde øje med, om der kommer nye skud. Hvis man kommer for sent i gang, kan frøene eftermodne på de fældede planter og blive en del af frøbanken.

Undgå at bruge buskrydder med snøre, da denne hvirvler en tåge af giftig plantesaft op.

Skærmpapning

Skærmpapning er lige så effektiv som slåning af planten, men metoden er meget arbejdskrævende og tidspunktet for skærmpapning er afgørende for resultatet. Skærmpapning kan bruges som en nødløsning, hvis der ikke er blevet bekæmpet tidligere på sæsonen eller hvis bekæmpelsen har fejlet. Metoden anvendes bedst på områder med små bestande.

Skærmene kappes i juni-juli, efter planten har smidt de hvide blomster, men før frøene modner. Hvis du kapper skærmene for tidligt, mens de blomstrer, er der større risiko for, at planten overlever eller at den når at sætte nye sideskærme. Hvis de kappes for sent, kan frøene eftermodne og skærmene skal fjernes fra området, så det ikke sker. 2-3 uger efter skærmpapning skal området kigges efter for panikskud (blomster i lav højde).

7. Advarsel

Kæmpebjørnekloens saft er giftig og hudkontakt bør undgås. Saften indeholder en række kemiske stoffer bl.a. fototoksin, som ved kontakt med hud i sollys kan give varige skader i form af

hududslæt/forbrændinger. Brug derfor handsker, briller og dækkende vandtæt tøj, når bekæmpelsen skal udføres. Det er vigtigt, at tøjet er vandtæt, så saften ikke kommer ind på huden.

Vær opmærksom på, at der kan være saft på handskerne eller tøjet, som du kan få på huden, når du skifter tøj.

Brug gerne langskafte redskaber, der sikrer afstand fra planterne. Brug ikke buskrydder med snøre, da denne hvirvler en tåge af giftig plantesaft op.

Det er sikrest at udføre bekæmpelse af kæmpebjørneklo, når det er overskyet. Man skal dog stadig undgå at få saften på sig. Får man plantesaft på huden, skal der straks afvaskes med vand og sæbe og hudområdet skal beskyttes mod sollys i mindst 48 timer. Hvis saften kommer i øjet, bør man kontakte læge.

8. Vil du vide mere?

[Læs om bekæmpelse af kæmpebjørneklo på Brøndby Kommunes hjemmeside](#)

[Læs om forebyggelse og bekæmpelse af invasive arter hos Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø](#)

Hvis du har spørgsmål til indsatsplanen, kan du kontakte Brøndby Kommune på telefon 43 28 24 35 eller mail miljo@brondby.dk

Billedet på forsiden og billederne på side 4 er fra Miljøstyrelsens hjemmeside og fra hæftet ”Forebyggelse og bekæmpelse af invasive plantearter” udgivet af Det Økologiske Råd.